

Van ijscokar naar Heerehoeve

Graven in de geschiedenis van nieuwe dorpshart Gilze

Eindelijk! Er zit beweging in het centrum van Gilze. Slopen, schuiven, ruimen, bouwen Vanuit de bovensaal van het heemkringgebouw horen we de grote grijpers op het 'Tallibanplein' in de dorpsgeschiedenis graven. Eigenlijk net als wij dat doen. Al jaren lag het terrein braak met z'n grijze en grauwe fundamenteën en van de huizen eromheen was het 'tijdelijke' bewonen & bewaken tot een wel heel ruim begrip verheven. Maar samen met de enorme bergen puin en zand, voeren de machines nu

dan toch een flink stuk dorpsgeschiedenis af. Om straks bewoners en winkeliers in hun kersverse huizen en bedrijfspanden aan een nieuwe toekomst te helpen.

De Heerehoeve gaat het nieuwe dorpshart heten. De projectontwikkelaar ontleent deze naam aan een ver verleden, toen gravin Hilsondis hier rond het jaar 1000 neerstreek. Maar de zand- en puinbergen dateren van een recenter verleden.

De Goede Verwachting Gilze in 1935, later de Okay (Fotoarchief Heemkring Molenheide)

Van de Okay bijvoorbeeld in de Lange Wagenstraat. Dat pand werd in 1904 neergezet door de Coöperatieve vereniging De Goede Verwachting om als stoomzuivelfabriek boter en kaas te maken. In 1947 ging het bedrijf verder als zuivel- en (room)ijsfabriek Okay. Tot 1983, toen kwam er na een

fusie met Campina een einde aan het bedrijf. Al bleef er nog heel lang een kaaswinkeltje open. De gebouwen gingen in de verkoop en twee jaar later wist Campina ze aan Van der Valk over te doen. Die begonnen er een snackfabriek. In 1988 kwamen de panden van de ernaast gelegen veevoederfabriek erbij en startte Van der Valk een zalmrokerij. Maar omdat het bedrijf het niet zo nauw nam met de vergunningen, legde de rechter in 1989 een tijdelijke sluiting op en volgde er in 1990 een dwangsom van de gemeente en een rechtszaak tot aan de Raad van State. Die gaf de gemeente gelijk en dat betekende sluiting van de visrokerij. In 2013 werd alles gesloopt.

Hoek Nieuwstraat / Lange Wagenstraat, beide panden werden in 1970 al gesloopt om het kruispunt overzichtelijker te maken (Fotoarchief Heemkring Molenheide)

'Koop toch nimmer in den vreemde'

Wat ook verdwenen is, net naast de Okay, is het Wagenpad dat later Burgemeester van Mierlostraat heette. Het was oorspronkelijk een onverhard karspoor tussen de Lange Wagenstraat en de Heuvel, dat de boeren gebruikten om hun melk naar de zuivelfabriek te rijden. De weduwe Hamels had aan dit karspoor een bakkerswinkel (nu Heuvelstraat 1) en haar zoon bezorgde brood aan huis. Die weduwe was één van de vele middenstanders in het dorp. Om een idee te geven, in 1928 kende Gilze maar liefst 37 winkeltjes. In elke buurt was er wel een te vinden. Met in de voorkamer een kleine toonbank met weegschaal en een klein assortiment. De mensen deden dat vaak om nog wat neveninkomsten te hebben. Op een feestavond van de Middenstandsvereniging in de jaren 1937-1938 bezong de vereniging haar leden op rijm en had daar maar liefst 28 coupletten voor nodig. Ook het fenomeen 'koop lokaal' werd er stevig gepromoot. Op de wijs van *'Heeft u een sigarenbandje'* zongen ze tenminste:

*'Mensen koopt toch steeds in Gilze
Want daar heeft men goede waar
Wat men heeft gekocht in Gilze
Is toch altijd voor mekaar
Koop toch nimmer in den vreemde
Wat de eigen plaats U biedt
Want daar heeft men ruime keuze
Rommel vindt men hier toch niet!'*

Noudje Kuijsters en Piet de Leeuw

Terug naar het Heerehoeve-gebied: richting Nieuwstraat kende die kant van de Lange Wagenstraat nog meer middenstanders. Naast de Okay had Nol Willemse bijvoorbeeld een handel in graan-graszaden, meststoffen en mengvoeders. Voor de opslag liet hij enkele grote pakhuizen bouwen. Later nam Mengvoederfabriek Van Dijck BV het bedrijf over, om in 1988 vanwege geluids- en stofoverlast naar Tilburg te verhuizen.

Naast Nol Willemse had je op nummer 8 Noudje Kuijsters, die een klein kruideniers- en snoepwinkeltje runde. En op nummer 10 zat Piet de Leeuw voor lood-, zink- en elektriciteitswerken. Of volgens het middenstandslied uit 1937 (op de wijs van 'Siede wiede wiede sjingboem'):

*'Gereedschap lamp of pan ge ziet
Dit in de nieuwe zaak van piet
Van piet de leeuw wiens jonge zoon
Al vroeg sprak door de telefoon'*

Worst met vel

Op de hoek Nieuwstraat-Lange Wagenstraat stond in die tijd nog de slagerij van Kees de Groot, die in 1955 overgenomen werd door Jan van Beijsterveldt. Dat pand werd in 1975 al gesloopt om het kruispunt overzichtelijker te maken. Zijn vader Piet van Beijsterveldt werd ook bezongen in het lied:

*Van Beijsterveldt dat wete ge wel
Verkoopt de worst steeds met een vel
Ook karbona en leverworst
En in 't café iets voor den dorst*

Piet had een eindje verderop, op het adres Nieuwstraat 28, links een slagerswinkel en rechts café Du Commerce. Toen slager/zoon Jan in 1955 naar de hoek van de straat verhuisde, trok in het linkse deel Jamin in en in het andere deel zat na 1960 een slijterij. In 1982 kwam Foto Joost van Hoek in het pand. En zodoende konden we er tot 2002 onze pasfoto's laten maken en haalden we er – altijd spannend, gelukt of niet? - onze analoge foto's op. Dit laatste pand is als eerste in het rijtje gesloopt, omdat er in april van dit jaar brand uitbrak.

Van ijscokar naar Heerehoeve

Exit geschiedenis, op naar een frisse start in het nieuwe dorpshart de Heerehoeve. Dat geldt voor de inwoners van de zes gezinswoningen en de 34 appartementen. Maar ook voor de winkeliers, in dit geval de familie Hapers, die jarenlang op deze uitbreidingsmogelijkheid heeft moeten wachten. Tegelijkertijd brengen Danny van de Jumbo en Sandra van de Novy van daarachter uit de Nieuwstraat een mooi stuk dorpsgeschiedenis met zich mee. Want voor de winkeliersactiviteiten van hun

De ijscokar van de familie Hapers rond 1937
(Fotoarchief Heemkring Molenheide)

overgrootvader Jaon Hapers-van Oisterwijk (in de volksmond Jaon van Fikke) kun je al zo'n honderd jaar terug. Die had in de Nieuwstraat (nu nummer 64 - Stomerij en kledingreparatie Gilze) een winkel in koloniale waren, fijne vleeswaren, manufacturen en huishoudelijke artikelen. Hij bezocht zijn grote klantenkring in de verre omgeving met paard en wagen. En bij mooi zomerweer maakte hij zelf consumptie-ijs dat hij met een ijscowagentje aan huis verkocht. Toen in 1952 zoon Kees Hapers-Vermeulen de zaak overnam, wilde die al snel meer ruimte en liet in 1956 het winkelpand (van nu) op de hoek Nieuwstraat-Vreugdendaal bouwen. Zijn opvolger, zoon Jaon, maakte er met wat verbouwingen de dorpssupermarkt van (denk aan Kopak, Micromarkt, Hapers C1000, Jumbo) waarmee de familie zich als enige van de vele oorspronkelijk Gilse kruidenierswinkeltjes, wist te handhaven. Bovendien breidde hij enkele jaren geleden met oudste zoon Kiske het 'kruideniersimperium' uit naar (Jumbo) Rijen.

En nu maakt deze zelfde generatie zich op voor de grote langverwachte uitbreiding en verhuizing in het centrum. Wie weet gaan we dan in de volksmond niet meer 'even bij Jaone iets halen', maar 'noemen we het beestje voortaan bij de juiste naam': bij Sandra en bij Danny. Een nieuw centrum een nieuwe generatie.

Bij de opening van de nieuwe kruidenierszaak van Kees Hapers in 1956
(Fotoarchief Heemkring Molenheide)

Tekst: Mariëlle van Hezewijk; **Fotoredactie:** Piet Weterings

Bronnen: tijdmachinegilzerijen.nl, Kwartaalblad De Mulder (diverse nummers); *Drie dagen wandelen door mijn dorp Gilze 1984* door Wim de Vet; www.heemkringmolenheide.nl; (Foto)archief Heemkring Molenheide.